

SLOVENSKA BESEDA

Uredništvo: Dal-
matinova 8 - Upra-
va: Šelenburgova
7/II - Naročnina:
Letno 40 Din, pol-
letno 20 Din, četir-
tletno 10 Din - Če-
kovni račun 17.152
Izhaja vsak petek

ŠTEVILKA 7

V LJUBLJANI, 11. FEBRUARJA 1938

LETNIK II.

Dr. Dinko Puc:

Bilanca moči

Male države se lahko v borbi za svoj obstoj oslonijo
edino na gospodarsko premoč demokratičnih držav

Razdelitev sveta v tri različne skupine je danes popolnoma jasno razvidna. Na eni strani imamo tako imenovani protikomunistični blok, Nemčijo, Italijo in Japonsko, ki se odlikuje po izredni agilnosti, zgovornosti in reklam, na drugi strani pa imamo demokratične države, Anglijo, Francijo in Zedinjene države ameriške. Temu bloku se pod silo razmer približuje vedno bolj Rusija. Tretjo skupino tvorijo male države, ki so prešibke, da bi odločevale v borbi za svetovno gospodstvo in ki si ne žele drugega, kakor to, da se jih pusti v miru živeti. Bile bi rade nevtralne, a se vendar zavedajo, da je to skoro nemogoče in da ho le treba, če stopi današnja gigantska borba v končno fazo, odločiti se za eno ali drugo stran.

V svetovni vojni so bile centralne sile Nemčija in Avstrija, vsaj v početku, mnogo bolj opremljene, oborožene in pripravljene za borbo, kakor njihovi nasprotniki. Svoj čas je taka okolnost že odločala o usodi vojne. Bliskoviti napadi, hitro izvojevane bitke so omogočile urno odločitve, ker enkrat pobita armada ni imela več moralne moči, upirati se zmagovitemu vojskovodji. V današnjih časih je to bistveno drugače. Ne vojujejo se armade, ampak narodi. Milijoni in milijoni si stojijo nasproti in tudi velike lokalne zmage ne odločajo. Prodrta fronta se hitro vpostavi z obilnimi rezervami, izgube se nadoknadijo in boj se nadaljuje. Dokler ena stran ne izkrvavi popolnoma, toliko časa ni zmage.

Zmaga antante nad centralnimi silami v svetovni vojni ni bila toliko zmaga orožja, kolikor bolj uspeh dolgotrajne borbe, v kateri je bilo z matematično gotovostjo izračunano, kdaj morajo centralne sile biti izčrpane.

Kakšno je razmerje moči danes? Kako sta preskrbljena oba bloka s surovinami?

Naslednja tabela nam kaže, da je od svetovne produkcije še vedno ogromna večina važnejših surovin v rokah demokratičnega bloka. Tabela kaže delež posameznih držav na svetovni produkciji v odstotkih.

	Britanski imperij	Francoski imperij	Zed. drž. ameriške	Rusija	Skupaj v % svet. prod.
Premog	24.7	4.4	34.0	8.5	71.6%
petrolej	11.5		59.5	11.7	82.7%
železo	12.2	28.6	20.7	18.4	79.9%
svinec	43.0	0.4	19.5	2.1	65.0%
nikelj	85.7	9.0	0.2		94.2%
kavčuk	57.9	2.0			59.0%
cink	31.8	0.5	28.4	2.0	62.7%
bauksit	5.2	42.5	12.6	4.8	65.1%

Te številke, ki so posnete po poročilu Društva narodov iz leta 1937, kažejo, da imajo gori navedene štiri države v najvažnejših vojnih surovinah tako rekoč monopol. Na vse druge države sveta odpade od premoga 28.4%, od petroleja 17.3%, železa 20.1%, svinca 35%, niklja 5.8%, kavčuka 41% (od katerih pa odpade samo na Nizozemsko 37.4%), cinka 37.3%, bauksita 34.9%! Svetovno gospodarstvo je torej povsem v rokah Anglije, Francije, Zedinjenih držav ameriških in Rusije.

Tega se zaveda zlasti Nemčija ter skuša umetno oprostiti se gospodarske odvisnosti od demokratičnega bloka. Njena kemična industrija se trudi z vsemi silami, da nadomesti primanjkljaj v surovinah. Kljub temu pa, da je dosegla razmeroma lepe uspehe, je vendar gospodarska premoč demokratičnih držav očitna in bo obstajala nedvomno še mnogo vrsto let.

S tem je tudi pokazana pot malim državam. Kdor računa drugače, računa na zmožni podlagi!

Dr. M. Korun:

Anglija in Italija

Vsi narodi, ki streme po miru, iskreno pričakujejo mirne rešitve mednarodnih razlik

Vsak, kogar skrbi politična napetost, ki vlada po vsem svetu in ki ima za posledico grozotno oboroževanje in nevarne kali vojne, ki bi zajela ves svet, se mora zavedati, da je klika te napetosti v razmerju med Anglijo in Italijo.

Pljuča angleškega imperija so v Indiji in najbližja pot v Indijo vodi skozi Sredozemsko morje in Sueski kanal. Vhod v Sredozemsko morje čuva Anglija; na zahodu angleški Gibraltar, na vzhodu angleški Ciper, pred vhom v Sueski kanal angleška Malta, a na jugu kanala in Rdečega morja angleški Aden.

Nihče ni ogrožal te poti, dokler se Italija ni spomnila svojega im-

perijalnega poslanstva ter s svojo «dinamično» politiko začela resno ogrožati angleško morsko pot v Indijo. Utrdila je otok Pantelarijo, ki leži med Sicilijo in Afriko in ki bi mogel zapreti angleškim ladjam pot do Sueskega kanala, našla si je postojanke na vzhodu Sredozemskega morja, a s svojo intervencijo v španski vojni si upa ustvariti oporišča na Balearskih otokih. Nasproti Adenu si je Italija povečala svojo posest z osvojitvijo Abesinskega cesarstva, ki ogroža od juga Egipt, kakor ga ogroža od zahoda italijanska Libija, oni Egipt, ki je zaenkrat še trdna opora angleške politike in

vojaškega ravnotežja ob Sueskem kanalu.

Na vsem ozemlju južno od Sredozemskega morja biva muslimanski svet, pri katerem poskuša Italija pridobiti prijateljstva, ki naj ji pomagajo v zaenkrat še nekrvavem boju proti Angliji.

Angleška politika je konzervativna v tem smislu, da ne prehaja rada v položaj napadalca, dokler more svoje interese čuvati z nenapadalnimi, nekrvavimi metodami.

Zato je Anglija v primerjavi z drugimi silami razmeroma zelo zaostala v oboroževanju, misleč, da je vendarle dovolj močna, da se more v primeru napada braniti. Toda dogodki zadnjih let so pokazali Angliji, da je postala njena obrambna moč vprašljiva, če se ne začne močnejše oboroževati, pokazali pa so tudi, da utegne priti v položaj, da bo morda nastopil čas, ko bo morala svoje interese braniti z napadom.

Zato so se Angleži začeli oboroževati na morju, na suhem in v zraku. In na tem mestu smo pred meseci čitali informativni članek, ki je opozoril na obseg angleškega oboroževanja.

Gotovo je, da se bodo Angleži, dokler bo šlo, izogibali vsakemu oboroženemu konfliktu, bodisi z Italijo, bodisi s katero drugo državo. Bolj se je bati, da ustvari živahna politika kake druge države tak položaj, da pride do vojne.

Dušan P.:

Tolažilen pojav

Tesno sodelovanje intelligence s preprostim narodom poraja svetle izglede na njegovo bodočnost

Za usodo, bodočnost in napredek vsega naroda je važno, kakšno vlogo igra pri tem njegov inteligentni del, ker je, naj se govori to ali ono, narod v širokem smislu besede izročen na milost in nemilost predvsem svoji tako imenovani inteligenci. Če nekoliko podrobneje opazujemo razmere po svetu, vidimo žalostno dejstvo, da marsikje vladata zgolj brutalna sila in krivičnost, toda ne le v notranjosti teh držav, temveč prav pogosto tudi v mednarodnih odnosih. Vsakega kulturnega človeka morajo taki pojavi kar najresneje zaskrbeti. Danes že skoro izgleda, kakor da se z velikimi koraki približuje svoj čas napovedovan propast Zahoda. Če se bodo razmere v svetu še naprej razvijale tako neugodno, bomo morali pričeti verjeti, da so temelji evropske kulture in civilizacije res postavljeni na zlaganih doktrinah. Vendar pa zaenkrat še upajmo, da se to ne bo zgodilo.

Opazujoči to bedno sliko današnjega sveta, naletimo na neki, zelo odvraten pojav. V državah, v katerih kraljuje nasilje pod različnimi imeni in v raznih oblikah, se trudijo znanstveniki in učenjaki dotičnih narodov, da bi s svojimi izjavami, članki, brošurami in knjigami dokazali, kako zelo je njihov diktatorjev nasilni režim opravičen in pravičen. Vsem nam pa je znano iz zgodovine, koliko velikih moč je že bilo na svetu, ki so brez strahu javno izpovedovali svoje mnenje in prepričanje, ki so brez bojazni in pomislekov razširjali svoje ideje in ki so se mirno pustili zaradi tega svojega dela in prepričanja križati ali sežigati na

Tačas bo šlo brezdvoma za biti ali ne biti Angliji in njeni nasprotnici. Več kot sigurno je, da bi tak konflikt potegnil za seboj tudi vse druge velike in male države v Evropi in na Daljnem vzhodu, pa morda celo Severnoameriške zedinjene države.

Nesreče in posledice takega svetovnega klanja si lahko vsak sam naslika.

Ne mislimo sicer, da je taka vojna neizbežna, nasprotno, upamo, da se bo po mirni poti našlo ravnotežje med nasprotujočimi si interesi. Toda vsaka previdna zunanja politika mora tudi s tako možnostjo računati in za nobeno državo ni vseeno, kje in v kakem taboru se bo tačas nahajala... Zunanje-politična orijentacija je najusodnejša odločitev, zato je samo prav, če je položena v roke narodov, ne pa posameznih državnikov.

Če mislimo na vse to, kar smo v gornjih stavkih nakazali, potem šele moremo razumeti vso važnost glasov, ki vedo v zadnjih dneh povedati, da se bodo začeli razgovori med Anglijo in Italijo, da se obstoječa nasprotja ublaže in da se s sredstvi mirne politike poskuša najti ravnotežje interesov v Sredozemskem morju.

Vsi narodi, ki želijo mir, iskreno pričakujejo, da razgovori uspejo in da se vojna nevarnost vsaj odloži v daljnjo bodočnost...

POLITIČNI
TEDEN

V nedeljo so se vršile dopolnilne senatske volitve, na katerih je hrvaška opozicija odnesla v Dalmaciji in na Hrvaškem skoro vsa mesta. Pokazala se je discipliniranost hrvaških kmečkih zastopnikov, ker so se našli samo štirje, na dr. Mačkovi listi izvoljeni župani, ki so volili režimsko listo, pa tudi odločnost strankinega vodstva, ki je takoj vse štiri uskoke izključilo iz opozicijskih vrst. Ker vodi hrvaški narod tudi politiko načel in ne politiko trenutnega oportunitizma, je vodstvo SD koalicije sklenilo, da izvoljeni senatorji ne gredo v senat, kakor tudi niso šli v skupščino na opozicijski listi izvoljeni poslanci.

V zvezi s temi dopolnilnimi senatskimi volitvami

»Samouprava« modruje takole: »Te volitve so se, kakor znano, vršile po obisku dr. Milana Stojadinovića v Parizu, Rimu, Londonu in Berlinu, tako da so se pravi izvoljeni predstavniki naroda sedaj lahko izjavili tudi o zunanji politiki. Kakor je volilni rezultat na senatskih volitvah jasno pokazal, so se ti sedaj enoglasno izrazili, odobrivši zunanjo politiko vlade.«

Vsi zagovorniki svobode in pravice, naročite še danes „SLOVENSKO BESEDO“!

Medtem je skupščina poslušala razne zakonske predloge. Njen predsednik Stevan Čirić se je pa tudi spomnil njenih članov, ki so medtem umrli. Posebno tople besede je posvetil spomnu pokojnega Branka Radkovića, člana JRZ, ki je glasoval kot član JRZ za konkordat v burnih dneh julija lanskega leta in mu je pravoslavna cerkev zaradi tega odrekla cerkven pogreb. Predsednik Čirić je dejal, da »bi bila tragika večja, morali smo prositi rusko cerkev, da ga pokoplje. Nikomur nočem ničesar očitati, še manj pa uporabiti smrt enega svojih dobrih tovarišev, da dajem kako politično lekcijo.« Ti konkordatski spori so tvorili, kakor je razvidno iz komunikacije sv. arhierejskega sabora, izdanega 8. t. m., enega glavnih predmetov, ki so se na tem saboru obravnavali. Po tem službenem obvestilu srbske pravoslavne cerkve je sv. arhierejski sabor soglasno sprejel na znanje sporočilo predsednika vlade, da konkordat z dne 25. julija 1935 ne bo uzakonjen in da bo kr. vlada pri vsakem bodočem urejanju svojih odnosov z Vatikanom, kakor tudi pri urejanju rimokatoliške cerkve v kraljevini Jugoslaviji, v polni meri spoštovala in izvajala po ustavi zajamčeno načelo o enakopravnosti vseh veroizpovedi, ki so v naši državi po zakonu priznane. Istočasno je bila izdana splošna amnestija za kazenska dejanja v zvezi s konkordatom.

Težave naših železničarjev

Vsi poklicani činitelji naj store svojo dolžnost, da se zadosti zakonu in pravici

Že ponovno smo pisali precej obširno tudi v našem listu o izredno težavnem položaju, v katerem žive slovenski železničarji v zvezi s svojo naporno, človeške moči presegajočo in skrajno odgovorno službo pri opravljanju prometa na najbolj frekventiranih progah v vsej državi. Vse tozadevne zahteve slovenskih železničarjev, ki so bile s strani njihove vzorne stanovske organizacije »Udruženja jugoslovanskih železničarjev in brodarjev, oblastnega odbora v Ljubljani« žepetovano dostavljeno in tudi mnogokrat na vseh pristojnih mestih osebno tolažene, do danes skoro da niso bile niti malo upoštevane in zadovoljene.

Te dni se je oblastni odbor UJNZB zopet obrnil na vse poslance, senatorje, ministre in na vse ostale pristojne činitelje z obširno utemeljeno in z vsemi potrebnimi prilogi opremljeno predstavko, v kateri nujno predlaga pri sprejemanju novega državnega proračuna in z njim zvezanega finančnega zakona z običajnimi amandmani s posebnim ozirom na dejanski položaj in neodložljivost zadeve naslednja izboljšanja:

Z všteti delavskih let v pokojnino onim uslužbencem, ki so za take bili postavljeni po 1. septembru 1923, bi se popravila skrajna nesocialna krivica okrog 250 do 300 uslužbencem na ozemlju ljubljanskega železniškega ravnateljstva. Upoštevati je treba, da so si ti uslužbenci to svojo pravico pridobili po zakonu in z vestnim, težkim delom. Treba pa je pri tem poglavju priznati retroaktivno veljavnost izboljšanja za dobo od 1. julija 1931 dalje (od dneva uveljavljanja sedanjega zakona o državnem prometnem osebju), da se bo tako popravil položaj tudi onim železniškim uslužbencem oziroma njihovim rodbinam, ki so že upokojeni oziroma so medtem umrli. Razni podobni popravki zakonov z naknadno veljavnostjo so se v državnih poslih izvršili brez vsake škode še marsikdaj in marsikje.

V drugem predlogu se zagovarja potreba izenačenja oficijalov v prometnem resoru z istovrstnimi uslužbenci v drugih panogah državne službe, predvsem glede pravice do napredovanja v VII. položajno skupino. Pri tem je pri nas v Sloveniji prizadetih okrog 100 oficijalov.

Prav tako utemeljuje Udruženje svojo prošnjo za izenačenje zakonitih pogojev za napredovanje uradnikov prometnega resora napram določbam uradniškega zakona iz leta 1931. Na območju ljubljanskega železniškega ravnateljstva je prizadetih na ta način okrog 1000 uradnikov.

Četrti predlog govori o potrebi priznanja eksekutivnega značaja gotovim vrstam železniške službe, do česar je pridobljena pravica v zvezi s čl. 26 zakona o državnem prometnem osebju iz leta 1923. Tudi v tem primeru je prizadetih približno 1000 uslužbencev.

Zadnji, to je peti, predlog dokazuje potrebo, da se ukine enoletna čakalna doba za pravico do višjih prejemkov v pogledu napredovanja. Sedaj veljavne določbe nasprotujejo stvarnim in jasnim določbam zakona o državnem prometnem osebju iz leta 1931. Z zakonom predpisana enkratna čakalna doba je bila avtomatično in samovoljno raztegnjena tudi na vsa poznejša napredovanja zgolj zaradi »težke gospodarske krize«. Prizadeti so vsi, po zakonu nastavljeni uslužbenci, torej okrog 6000 na območju ljubljanskega železniškega ravnateljstva.

Zato bi bilo želeto, da bi se vsi pristojni činitelji kar najodločneje zavzeli za gornje upravičene minimalne zahteve naših železničarjev, s čimer ne bodo storili le velikega dobrega dela v občo korist vseh prizadetih železničarjev in njihovih družin ter tudi široke pridobitne javnosti, temveč bodo predvsem zadostili pravici, kar je prva dolžnost vseh onih, ki jih je narod postavil za branitelje in zastopnike svojih življenjskih interesov in svojih zakonitih pravic.

rodni banki in zahteva reorganizacijo Narodne banke ter popolno izpremembo njenega dosedanjega poslovanja. Prav bi bilo, ako bi se tudi slovenske gospodarske organizacije pridružile tej akciji.

Dobri učni uspehi

Na realni gimnaziji v Splitu je prvo letošnje polletje zadovoljilo le 388 dijakov, dočim jih je padlo 691!

Analfabeti

Leta 1921. je bilo v Jugoslaviji 53 odstotkov analfabetov, leta 1931. še vedno 45 odstotkov. Po poročilu prosvetnega ministra v Narodni skupščini je bilo leta 1937. v naši državi še vedno 233.000 šolobveznih otrok, ki niso mogli obiskovati nobene šole, ker jih ni. — Slovenija je seveda v tem pogledu na boljšem. Pri nas analfabetov skoro ni več.

Kaj dela Kulturbund?

Pritožbe zoper agresivnost nemškega Kulturbunda v Slavoniji se vedno bolj množijo. V vasi Drenski-Slatinik so pripadniki Kulturbunda napadli seljaka Toma Barušića in ga težko poškodovali. Izvršili so tudi napad na tamošnjega predsednika HSS Matanovića in mu razbili vsa okna. V vasi Pridvorje so napadli opetovano več seljakov ter jih pretepli in ranili. Seveda hrvaški seljaki niso bili mirni ter s potem sami napravili red.

Strah ima velike oči

Navzlic neomajni disciplini, ki vlada v vsej Združeni opoziciji, vidi »Slovenec« domišljija v njenih vrstah in vsepovsod hranje in razkol. Vsaj, kdor je bral njegovo izdajo od 4. t. m., mora imeti vtis, da je naša Združena opozicija neka ustanova, kjer preže voditelji drug na drugega. Drago na Joco, Joca na Aco, Laza na Mišo in tako v celem krogu naprej v tolažbo in krepitev »Slovenca« ter današnjega režima. Tudi je »Slovenec« v lovu za »senzacijami«, ki jih servira svojim vernim ovčicam, objavil v teh dneh vest o neki zaroti, ki jo pripravljata v Parizu Jeftić in dr. Dragoljub Jovanović, ali po »Slovenčev« terminologiji jugoslovanski fašizem in komunizem, da bi s pomočjo ljudske fronte na Francoskem postavila na noge dr. Mačka in ostalo opozicijo. »Ljudska fronta« je seveda za »Slovenca« strahovit bav-bav.

No, »Hrvaški dnevnik« piše v zvezi s temi »Slovenčevimi« kunstnostmi: »Slovenec« je sploh postal v zadnjem času senzacionalen. Odkar se mu je posrečilo zamenjati voditelja belgijskih socialistov Vandervelda z Van de Veldom in ga proglasiti za pisca nemoralnih knjig, si gotovo domišljuje, da podobno lahko postopa tudi s Hrvati. Upamo pa, da vedo njegovi čitatelji o Hrvatih več, kot o Belgijcih, in o dr. Mačku več, kot o Vanderveldu.

Pri nas in drugod

Mariborska »Del. pol.« piše v svoji 11. številki: »Cement prodajajo naše tovarne doma po 56 din 100 kg, v inozemstvu pa po 14 din. Pri nas imamo razrite ceste, dočim zidajo v inozemstvu iz našega betona gladke avtomobilске avenije...»

Poglavje o psovkah

Kakor vedno doslej, kadar je šlo za kako napredno stvar ali morda za jubilej naprednega javnega delavca, tako ni moglo slovensko klerikalno časopisje tudi sedaj, o priliki visokega življenjskega jubileja častne dvorne dame in vodilne slovenske javne delavke, gospe Franje Tavčarjeve, opustiti svoje prirojene slabe lastnosti, da ne bi iskalo kam na spodnike in namišljene »užaljenosti« tam, kjer je ni in je tudi biti ne more. »Slovenski narod« je namreč objavil ob tej priliki razgovor svojega sotrudnika z jubilarntko, v katerem je baje gospa Tavčarjeva omenila svoje nekdanje težnje po sodelovanju s klerikalnim žensstvom, ki pa za tak skupen javen nastop v obči blagor ni nikdar kazalo nobene volje, temveč povsem nasprotno razpoloženje. Nad to edino možno kratko označbo »klerikalnega žensstva« se je najprej razburil »Slovenec«, za njim pa njegov opol-

danski brezpomembni privesek »Slovenski dom«, ki označuje izraz »klerikal« za strašno psovko. Vsa javnost brez razlike prepričanja ve, da beseda »klerikal« nikdar ni bila psovka, temveč so se te označbe za svojo svetovnonazorno pripadnost posluževale vedno in povsod na svetu vse one organizacije, ki so bile in ki so postavljene na verski podlagi, z zavestjo častnega in edino mogočega naslova. Sedaj pa proglašata »Slovenec« in njegovo opoldansko neboljeno dete ta naziv za psovko. Kako pa je potem z označbo »liberalen«, ki se je ta preobčutljivi in nadvse »do-stojni« slovenski katoliški in JRZ tisk poslužuje ob sleherni priložnosti kar na debelo, če le spregovori o naprednjakih? Ali naj napredna javnost tudi to besedo smatra za psovko in žaljivko, kadar prihaja iz ust onih, ki se kar duše v svoji lažni, neiskreni moralizaciji?

Vzorna disciplina

Senatske dopolnilne volitve so pod streho. V dravski banovini ni bilo nobenega pravega volilnega boja, ker je bilo voliti le enega samega senatorja in je bila postavljena tudi ena sama kandidatna lista. Na listi JRZ je kandidiral namreč bivši mariborski veliki župan in prvi ter zadnji mariborski okrožni inspektor, sedanji odvetnik dr. Schaubach. Jasno je bilo, da mora pri sedanjem stanju stvari biti brezpogojno izvoljen. Volitev se je vzdržala vrsta naprednih županov in pa vsi napredni poslanci, skupno 56. Pač pa so volili poslanci dr. Vele Andrej, dr. Kocelj Jure, dr. Klar Franc, Pevec Rudolf, Kersnik Anton, Gajšek Karol, dr. Šemrov Franc, Benko Josip in Brenčič Mihael, ki so bili vsi izvoljeni na listi voditelja »jugofašistov« Jeftića, kakor ga ob sleherni priložnosti imenuje tisk JRZ. Volil ga je pa tudi edini predstavnik Hodžerove Jugoslovanske narodne stranke, tako imenovanih »borbašev«, dr. Vidic Franc, banski svetnik iz Kamnika, kar je z vidnim veseljem in ponosom ugotovil ljubljanski »Slovenec«, ko je zapisal, da so kandidata JRZ dr. Schaubacha volili prav vsi banski svetniki. Kolikor je javnosti znano, je vodstvo Hodžerove stranke svojim volilnim upravičencem pri teh senatskih volitvah zapovedalo strogo abstinenco v vsej državi. In dr. Vidic je eden slovenskih voditeljev »borbašev«. Najzornější dokaz strankarske discipliniranosti in politične doslednosti to ravno ni...

Zgledna informiranost

Slovensko glasilo JRZ in Katoliške akcije »Slovenec« slovi kakor »alahov koš« zaradi svoje goreče »resnicoljubnosti« in sijajne »informiranosti«, kakor sam rad imenuje svoje napake. Sleherni trenutek vsiljivo postreže svojim naivnim bralcem in bra-v-kam s kako politično senzacijo ali novim lurskim čudežem oziroma kako konersreusko modernizirano »Vodiško Johancu«. Kmalu pa so take senzacije v javnosti demantirane s strani najpokolicejših činiteljev, največkrat celo od prizadetih samih.

Tako je »Slovenec« dne 9. t. m. objavil pod naslovom »Prošnje za vstop v JRZ« pikantno »novico«, češ da je bil v zagrebško organizacijo JRZ sprejet tudi novinar Ivan Malinar, urednik »Jugoslovanskega Lloydja« in predsednik krajevnega odbora »Narodne odhrane« v Zagrebu. Dan poprej, torej 8. februarja, t. l. pa sam Ivan Malinar, glavni urednik, v svojem listu »Jugoslovanskem Lloydju«, osebno obvešča vso javnost, da je absolutno neresnična in docela zlagana vest »Obzora«, kateri je odlično nasedel tudi »Slovenec« in jo objavil kot lastno oficijelno JRZ obvestilo, češ da je sprejet v zagrebško organizacijo JRZ. — »Slovenec« si na novi blamaži lahko od srca častita.

Mladina in fašizem

V Nemčiji se poudarja, da je narodno-socialna vzgoja visoko etična. Toda kriminalna statistika dokazuje nasprotno. Mladostnih zločincev do 18. leta je bilo leta 1934. 6751. Leta 1936. jih je bilo 9954, torej 40 odstotkov več, dasi je število prebivalstva le neznatno naraslo. To se je zgodilo v onih dveh letih, v katerih se je izvedla prisilna organizacija mladine, na katero je Götter tako ponosen.

Zunanja politika

Oči sveta so bile v teh dneh uprte predvsem v Nemčijo, kjer je bil čez noč odstavljen cel trop generalov in visokih oficirjev. Okrog teh izprememb v nemškem vojaškem vodstvu so se sukale vse mogoče verzije. Nekateri so govorili celo o nemškem »slučaju Tuhačevski«, kjer naj bi general von Fritsch stal na čelu zarotniške skupine, ki naj bi bila v zvezi s francoskim generalnim štabom. Vendar v razpletu krize ni podana verjetnost take trditve. Končni rezultat je bil, da je Hitler dobil v roke še oni majhni delec oblasti, ki je do sedaj bil izvzet iz njegove osebne kompetence, to je armada, kateri je teh pet let nacističnega režima uspelo ostati še zavetišče starega pruskega junkerstva, in pa zunanje ministrstvo, kjer so gospodovali stari nemški konservativci in plutokracija. Hitler je s tem postal neomejen gospodar usode nemškega naroda in razpolaga brez priziva z življenjem in smrtjo 70 milijonov prebivalcev svojega kraljestva. Sedaj on nemški vojski lahko neposredno poveljuje, dočim se je doslej moral posvetovati s svojimi generali. Na zahodu gledajo s skrbjo na ta razvoj dogodkov v Nemčiji, ker so smatrali dosedanja samostojnost nemškega generalnega štaba za zaščitni zid proti mednarodni nediscipliniranosti nemške narodnosocialistične stranke, ki si je sedaj podredila še vojsko.

V zahodnem Sredozemlju se je istočasno pojavila znova velika nesigurnost, ko je bila potopljena angleška trgovska ladja »Endymion« od neke gusarske podmornice. V Angliji je zaradi tega zavladalo veliko razburjenje in minister Cooper je izjavil v parlamentu, da smatra ta incident za zelo resen in da bo radi tega okrepil angleške sile v Sredozemskem morju. Obenem s tem je Eden italijanskemu poslaniku v Londonu zaupno sporočil svojo osebno vest, da je Italija darovala generalu Francu štiri rušilce in dve podmornici, o čemur je Grandi izjavil, da ničesar ne ve. Tudi poročajo iz Londona, da italijanski agenti še vedno niso opustili nade, da bi tam dobili posojilo za Italijo, dočim iz Rima demantirajo, da bi bilo to res, češ, da je italijanski narod sam dovolj požrtvovalen in da bo sam doprinesel vse žrtve za izhod iz današnjih težav.

Na Rumunskem se poti Goga, kako bi pri prihodnjih volitvah skoval 40% glasov, ko je pri zadnjih volitvah zbral komaj 9%. Združil se je s strankama generala Avaresca in profesorja Jorje, ki pa imata skupaj še manj kot Goga. Goga pravi, da se hoče držati vsestranske ustave, vendar njegovo delo ne odlovarja povsem njegovim obljubam. Ne le, da ne dovoljuje nobene svobode govora, marveč budno pazi njegova policija tudi na agitatorje tako, da se ne morejo gibati niti iz okraja v okraj.

Na Japonskem nič kaj lepo ne gledajo velikih pomorskih manevrov, ki se v teh dneh vrše pred silno angleško pomorsko bazo v Singapooru. Z razkazovanjem svojih pomorskih sil hoče Anglija pokazati Japonski, da predstavlja vendarle malo trši oreh, kakor danes Japonci najbrže mislijo, tako da si na njem prav lahko tudi zlomijo svoj zob. Še bolj neugodno pa jim je postalo, ko je prezident Roosevelt predložil kongresu program novega oboroževanja, ki predvideva ojačenje ameriške mornarice za 20 odstotkov in zgraditev tisoč novih bojnih letal.

Domači pomenki

Pogum g. dr. Koruna

gospodom pri »Slovenec« ne dopade, češ, da ne vedo, da bi jim bil g. dr. Korun za časa prejšnjega diktatorskega režima v borbi pomagal. Mi pa mislimo, da je »Slovenec« na to pozabil, kakor mu je g. dr. Korun tudi v drugih stvareh dokazal prav čudovito pozabljivost. Saj ravno zaradi tega očitka so tako hudi na njega, kajti resnice, — čeprav je hčerka božja —, ne slišijo radi. Izgleda, da se je zato g. dr. Korun, ki je »hotel igrati prvo vtilolino v JRZ«, kakor pravi »Slovenec«, raje vrغل na kontrabas, da bo »Slovenec« lahko še večkrat zagodel kako neprijetno vižo.

Pogrešana

gospodarska politika Ljubljane

Pod tem naslovom je »Jutro« napisalo kritiko sedanjega ljubljanskega proračuna. Dr. Adlešič je nato poslal »Jutru« obširen popravek, v katerem je nekaj zanimivih ugotovitev. Tako n. pr. pravi ta popravek:

»Mestnim občinam se stalno in brez pravega sistema nalagajo vedno nove naloge, ki jih je doslej izvrševala država in se s tem trgajo iz občinskih proračunov občinski dohodki, ki naj pokrijejo nove izdatke. Prav v zadnji dobi so tako nastala za mestno občino nova finančna bremena z naredbo o pospeševanju turizma, s pravilnikom o posesti psov in pasjih davkov v občini dravske banovine ter z uredbo o izvrševanju določb zakona o obvezni telesni vzgoji. Že doslej zna-

ša v ljubljanskem občinskem proračunu vsota izdatkov, izplačljivih namesto države oziroma banovine, okrog 8 milijonov.»

Popravek tedaj konstatira, da so pod sedanjim režimom izdatki občine za državo in banovino občutno narasli. Odgovornost za to pada na JRZ, ki ima danes vso moč in katera odličan član je tudi dr. Adlešič, saj je menda celo predsednik organizacije JRZ za Ljubljano.

Slovensko zadružništvo

»Slovensko zadružništvo« je objavilo v svoji 11. številki: »Cement prodajajo naše tovarne doma po 56 din 100 kg, v inozemstvu pa po 14 din. Pri nas imamo razrite ceste, dočim zidajo v inozemstvu iz našega betona gladke avtomobilске avenije...»

Proračun in vojna

Japonski državni proračun je izkazal leta 1935. prebitka 27 milijonov jenov; leta 1936. je bilo deficita 70 milijonov, leta 1937. pa že 750 milijonov.

Radovedni smo, kako bo l. 1938?!

Kreditno politiko Narodne banke

smo mi že opetovano grajali; zlasti smo grajali nepravilno razdelitev kreditov po posameznih pokrajinah in njeno popolno ravnodušnost napram našim denarnim zavodom, ki so prišli vsled gospodarske krize v težave. Sedaj je tudi zagrebška trgovsko-obrtna zbornica nastopila prav energično proti Na-

DOMA IN NA TUJEM

Jubilej Visoške gospe

Pretekli torek 8. februarja je vsa naša napredna javnost navdušeno in veselo proslavila visoki življenjski jubilej ene najzaslužnejših in najpopularnejših Slovenk, častne dvorne dame gospe Franje Tavčarjeve, ki je prav čila in zdrava dočkala 70-letnico svojega plodonosnega in obče koristnega življenja. Da so široke množice slovenskega ljudstva, bodisi kmečkega, bodisi inteligenčnega, res pristrčno in iskreno čutile veliko radost nad zdravim doživetjem teh visokih let blage gospodinjice z Visokega, naj služijo kot nazoren dokaz vse mogočne zunanje proslave slavljenskega življenjskega jubileja, kakor tudi brezštevilne osebne ter pismene častitke, ki jih je te dni prejela od vseh strani.

Slavljenka se je rodila pred 70 leti dne 8. februarja v Ljubljani. Kot 19-letna krasotica in zgledno vzgojena narodna mladenka je postala življenjska družica pokojnega velikega slovenskega politika in pisatelja, nekdanjega ljubljanskega župana dr. Ivana Tavčarja, kateremu je rodila v vzornem, srečnem zakonu štiri sinove,

ki vsi zavzemajo v življenju ugledne položaje, in pa hčerko gospo Pipa, ki je soproga zagrebškega veleindustrija Arka. V svojem dolgem, pa neprestano nadvse delavnem življenju si je gospa Tavčarjeva pridobila neveljavni zaslug, bodisi kot zvesta pomočnica svojemu soprogu-pisatelju, bodisi kot brezprimerna javna delavka v raznih ženskih, karitativnih, sokolskih, vzgojnih, prosvetnih in narodnoobrambnih društvih. Njeno neizmerno delo za javnost in obči narodni blagor, za napredek in vsestranski razvoj Slovencev, kakor tudi ostalih slovanskih bratov, ves njen blagoslovljeni trud in žrtvovanje za splošno narodno dobro so tako silni in obsejni, da jih v skromno odmerjenih kolonah našega lista ne moremo podrobno naštet. Naj nam bo to prihranjeno za drugo, ugodnejšo priliko.

Danes pa naj se le radostno pridružimo vsem brezštevilnim častilcem in spoštovalcem visoke slavljenke širom lepe naše domovine in ji ključemo iz srca: »Se na mnoga zdrava, srečna leta!«

Due vesti

V zadnji »Delavski politiki« št. 12 z dne 9. februarja t. l. beremo: »V svrhu likvidnosti zadržnega gospodarstva je prejela Zadruga gospodarska zveza 63 milijonov dinarjev posojila, da bo lahko nekoliko pomagala zadrugam, ki so svoj denar, 140 milijonov dinarjev, z njenim posredovanjem naložile v Zadrugi gospodarski banki...« — Razpust akademski društva »Jadrana« je odredila banska uprava, ker je prekoračilo svoj delokrog...

Banski svet dravske banovine je sklical na proračunsko sejo danju 14. t. m. ob 10. uri.

Sokolsko društvo Ljubljana-Siška obvešča vso napredno javnost, da bo priredilo svojo priljubljeno maskerado na pustni torek 1. marca t. l. ob 20. uri v svojem domu.

»Zvonček«, ilustrirani mladinski mesečnik, je namenjen naši domači mladini in pa našim zamejcem ter izseljenkom po vsem svetu. Prijatelji slovenske mladine, podpirajte plemenito narodno-obrambno akcijo »Zvončka« in darujte v »Zvonček« sklad, da bi čim več otrok onstran naših mej brezplačno prejemale ta otroški list in se po njem duhovno vezalo s svojo domovino!

V novem proračunu za leto 1938/39. je vnešen v finančni zakon tudi amandman za naknadno odobritev zneska 2.778.412 dinarjev, ki ga mora Jugoslavija plačati za lansko leto za mednarodno kontrolo nad Španijo.

Železniški blagovni promet v preteklem letu je znašal v Jugoslaviji 1.683.900 natovorjenih vagonov.

Oče Nj. Vis. knežje Olge, grški princ Nikolaj, je umrl v Atenah, star 67 let.

Napredek navzdol. Vedno so gospodarski krogi v naši državi stremeli po dvigu in napredku tujškega prometa in so zato poskušali vse, kar bi le moglo uspešno služiti dosegu tega cilja. In res, nekaj let je tujski promet vidno narasčal, zlasti glede onih tujcev, ki so prihajali z lastnimi avtomobili. Iz letošnjega poslovnega poročila beogradskega osrednjega Avto-kluba pa je razvidno, da lani ni prispelo v našo državo nič več kakor le še 20.000 turistov na motornih vozilih. Vzrok prav gotovo ne leži na sijajnih cestah, ki preprežajo našo lepo domovino.

Zalogo opila v naši državi znašajo od pridelka zadnjih štirih let

še vedno 62.283 kg, ker je izvoz tega strupa v tujino skoro docela prenehal.

Epidemija možganskega vnetja se neprestano širi v okolici Podgorice v Črni gori.

Za okrepitev kulturnega in gospodarskega sodelovanja z Italijo se je v Beogradu sestavil poseben akcijski odbor za ustanovitev Italijansko-jugoslovanske lige.

Osrednja organizacija Jadranske straže je sklenila na zadnji seji vse podrobnosti za pripravo letošnjega svojega državnega kongresa v Zagrebu, združenega z veliko pomorsko razstavo.

Sprejemi v ministrstvih. Prosvetni minister sprejema stranke vsak torek in četrtek med 11. in 13. uro, za sprejem pa se je predhodno prijaviti v kabinetu med 10. in 11. uro. Pravosodni minister sprejema občinstvo ista dneva in ob istem času.

Značilni podatki. Na gimnaziji v Kruševcu v Srbiji je bilo izključnih ob polletju 81 dijakov, in dijakinj zaradi nezadostnega šolskega uspeha, 9 pa zaradi slabega vedenja. Iz istih vzrokov je bilo z gimnazije v Podgorici v Črni gori izključenih 80 dijakov in dijakinj. Pri nas tozadevni rezultati vendarle niso tako porazni.

Zveza hrvaških kmečkih občin se ustanavlja pod okriljem bivše HSS. Tajništvo nove zveze bo vodil eden narodnih poslancev z liste g. dr. Mačka.

Proizvodnja zlata v Jugoslaviji je dosegla lani že znatno množino, in sicer je bilo pridobljenega v zlatih rudnikih 753 in pol kilograma, iz surovega bakra pa 1970 kg čistega zlata. Vse zlato je odkupila naša Narodna banka.

Dve novi palači gradita Narodna banka in Državna hipotekarna banka zopet v — Beogradu. Vsaka palača bo veljala v surovem stanju nad 10 milijonov dinarjev. Obe bosta zgrajeni sredi Beograda na Terazijah.

Dobro gospodarstvo. V Zagrebu je prijavljenih poštni upravi nad tisoč novih telefonskih interesentov, ki na vse mogoče načine prosijo, da se jim vpelje telefon. Ker pa je kabelsko telefonsko omrežje v Zagrebu že davno izčrpano do zadnje številke, novim interesentom seveda ni mogoče ustreči. In to kljub temu, čeprav ve vsakdo, da je spričo visokih instalacijskih tak in dragih telefonskih pristojbin, telefon za poštno upravo sijajno pridobitno podjetje...

Očal z zlatimi okvirji v Nemčiji po najnovejši odredbi ne smejo več izdelovati, ker sme vse zlato iti le za topove, tanke in strupene pline...

Belgijski katoličani imajo ista stremjenja in enake mednarodno-politične bolezni, kakor njihovi somišljeniki po ostalem svetu. Združene katoliške stranke v Belgiji so namreč s posebno spomenico zahtevale zblizanje Belgije in Italije, priznanje fašističnega imperija in vpostavitve diplomatskih odnošajev z generalom Francom.

Angleška spodnja zbornica je prejela prošnjo za 800.000 podpisov, naj se zavzame z vsemi močmi za nižje sloje in naj energično nastopi proti dviganju cen vseh življenjskih potrebščin.

Vsi japonski vojaški atašeji so zapustili Sovjetsko Rusijo.

Italija razpolaga trenutno s 534.000 črnosrajčniki in 23.213 milicijni častniki.

Premogovne rezerve Kitajske se cenijo danes na najmanj 350 milijard ton najboljšega premoga, kar predstavlja trinajstino vseh svetovnih rezerv. Tudi ostalo rudniško bogastvo Kitajske je nenadkriljivo.

Število Židov v Rumuniji znaša dejansko le 763.340, od tega okrog 10.000 onih, ki so se preselili na rumunsko državno ozemlje po končani vojni. Protižidovski listi pa trdijo, da je vseh Židov v Rumuniji okrog dva milijona.

Golobček miru vedno bolj izgublja perje in kmalu najbrže več ne bo mogel vzleteti nad zmedeno zemeljsko kroglo. Predsednik USA Roosevelt je na seji parlamentarne odbora za vojno mornarico izjavil, da bo poleg rednega proračunskega izdatka 553 milijonov dolarjev za vojno mornarico zahteval še izredni kredit 300 milijonov dolarjev.

Celulozo, potrebno v proizvodnji umetne svile, izdelujejo Italijani sedaj tudi že iz konoplje. V ta namen grade tri velike moderne tovarne.

Sovjetska vlada je nabavila za obmejno prebivalstvo 25 milijonov plinskih mask.

Svet Balkanskega sporazuma se bo sestal k rednemu zasedanju 15. februarja t. l. v Ankari.

Petrolejski vrelci na svetu bodo po dognanjih nekega rumunskega rudarskega strokovnjaka docela izčrpani najpozneje v 80 letih, v Rumuniji pa že v 25 do 30 letih. Slaba tolažba za bodoče rodove.

Bela vrana v svetu je nedvomno norveški parlament, ki je v letošnji proračunski razpravi znižal državni proračun za 128.000 kron. Povsod drugod pa zvišujejo ravno vojne proračune za deset in deset milijarde.

Za mir. Predsednik francoske poslanske zbornice Eduard Herriot je naslovil preko radia na mladino vsega sveta iskreno poslanico, v kateri jo poziva, da v letošnjem letu čim intenzivneje deluje za ohranitev svetovnega miru.

Na svetovni razstavi leta 1940. v New Yorku se namerava posebno živahno in obsežno urediti izstavo Češkoslovaška. Njena vlada je že zdaj poskrbela za potreben velik zemljiški kompleks za svoje reprezentančne razstavne zgradbe. Jugoslavija se bo morda tudi odločila za udeležbo na tej razstavi, toda po starem običaju najbrže ne prej, kakor tik pred otvoritvijo razstave.

Dobro vzgled. Finančno ministvo v republiki Poljski je pripravilo zakonski načrt, s katerim se bodo obdavčila tudi vsa državna podjetja z davkom na poslovni promet. Omenjeni načrt ima namen, da se s fiskalnega stališča postavijo v isto vrsto tako državna, kakor zasebna podjetja.

Za nove volitve v Rumuniji so se prijavile doslej naslednje stranke: vladna koalicija, narodna liberalna stranka, »Rumunska fronta«, stranka »Vse za domovino«, narodna kmečka stranka in kmečka radikalna stranka.

Japonski tisk zopet dosledno piše o sovjetskih namerah, da se tudi Sovjetska Rusija na vsak način zaplete v kitajsko-japonski vojni konflikt. Baje bo vojna med Rusijo in Japonsko izbruhnila še letošnjo pomlad.

Gospodarske komisarije s posebnimi dodeljenimi posveti je postavil novi rumunski diktator Goga na mesto razpuščenih okrožnih in okrajnih samoupravnih odborov.

Povsod ista pesem. Poljski škofje so objavili s svoje nedavne konference sklepe, s katerimi prepovedujejo katoliškim vernikom vsako sodelovanje s framasoni in socialisti, zlasti pa se priporoča besna borba proti komunistom.

V kakšne namene? Francoska vlada namerava v Londonu najeti novo posojilo v znesku 60 milijonov funtov šterlingov, kar da v našem denarju nad 15 milijard dinarjev.

Število velesejskih prireditelj v Nemčiji leto za letom bolj pada, kar najbrže ni znamenje gospodarskega napredka. Lani je nazadovalo število velesejmov in gospodarskih razstav v tretjem rajhu na 191 napram 270 v letu 1936. in napram 635 v letu 1935.

Ljudski komisariat za vojno mornarico je bil ustanovljen v Sovjetski Rusiji, kar dokazuje, da posvečajo sovjeti vedno večji interes zgraditvi čim močnejše obrambe Rusije na morju.

Največji pomorski manevri, kar jih je sploh kdajkoli videl svet, se bodo vršili v Tihem oceanu z glavnimi operacijami v trikotu Aljaska—Havajsko otočje—Kali-fornija. Na te manevre bodo Združene države severnoameriške poslale 185 velikih bojnih ladij, več sto manjših bojnih edinic in podmornic in 600 hidroplanov.

Najmočnejšo radio-oddajno postajo na svetu bo v kratkem imela Francija. Ta postaja se že gradi blizu Pontoise in je projektirana predvsem za čim boljšo zvezo Pariza s francoskimi kolonijami v Afriki, na Madagaskarju, v Indokini in Tihem oceanu.

Bolgarska ima 6.090.215 prebivalcev, med katerimi je nepismenih 46,5% moških in 82,8% žensk.

Iz sveta umetnosti

Fran Ferjančič — sedemdesetletnik. Tam v Novem mestu, dolenski metropoli, rezidenčni pokojnega popularnega skladatelja Nageta Hladnika, živi v kapitolu kot kanonik Fran Ferjančič, skladatelj, glasbeni kritik in pisatelj ter je na tihem praznoval koncem minulega leta 70-letnico svojega rojstva. Ferjančič je vipavski rojak kot monsignor Stan-ko Premrl, zavzemal se je posebno za decilijansko petje v slovenskih cerkvah, pisal je pa lepe, lahke skladbe, ki so jih z vnmemo prepevali posebno podeželski pevski zbori. V mladostnih letih je na besedilo J. E. Kreka uglasbil tudi himno pevsk. društva »Ljubljanski Zvon«. Mehko občutena je njegova pesem »Tone, solnce tone« za mešani zbor na Gregorčičevo besedilo. Vzorno jo je zapel z Matičnim zborom mojster Matej Hubad, primerna je za nagrobnice pevskemu prijatelju. — Naj bo častiljivemu skladatelju usojena še dolga vrsta zdravih let!

Pevski zbor »Glasbene Matice« namerava v pozni pomladi prirediti pevsko turnejo po Nemčiji. Obiskal bi predvsem naše izseljence v Düsseldorfu, Essenu in Gladbecku, koncertiral bi pa tudi v Münchnu, Frankfurtu, Kölnu, Berlinu, Dresdenu in Leipzigu. Izvajal bo bisere naše umetne zborovske literature in narodne pesmi. Pri tem kulturnem stremjenju pa izrečno želimo, da turnejo moralno in gmotno podpro naša vlada, banovina in občinski svet Ljubljane. Pomen takih pev-

Samouprava

Vprašanje in odgovor

Vprašanje: Naša občina je sklenila dne 8. maja 1937 pogodbo za dobavo cevi z državno topilnico v Vrešu. Cevi pa so bile dobavljene avgusta oziroma septembra 1937. V računu, ki nam ga je topilnica poslala, pa je zaračunan v naše breme razen pogojenih cen tudi 1/2%ni prispevek, ki ga mora topilnica plačati za osrednji sklad bratovskih skladnic in za rezervni sklad glavnih bratovskih skladnic. V pogodbi pa je bilo določeno, da plača topilnica vse javne in druge davkatve, ki izvirajo iz te pogodbe. Mnenja smo, da mora topilnica plačati tudi ta 1/2%ni prispevek iz svojega in ga ne sme prevaditi na občino. Ali je naše mnenje pravilno?

Odgovor: Predvsem moramo ugotoviti, po katerem zakonskem določilu je predpisano plačevanje 1/2%nega prispevka za navedena sklada bratovskih skladnic. Ta zakonski predpis vsebuje člen 2. uredbi o osrednjem skladu brat. skladnic in rez. skladih glavnih brat. skladnic z dne 15. maja 1937, objavljena v Služb. nov. z dne 18. maja 1937, št. 110/XXXII/253 (Službeni list kraljevske banke uprave dravske banovine št. 45/298 iz leta 1937). Po členu 15. je ta uredba stopila v veljavo 1. junija 1937. Iz tega izvira, da je bila dobavna pogodba sklenjena, preden je uredba stopila v veljavo tako, da topilnica ni mogla upoštevati pri svoji ponudbi in pri podpisu pogodbe v ceno tudi tega javnopravnega prispevka, ki bi ga morala drugače plačati ona sama. Zaradi tega prihaja v tem primeru v poštev načelo, izraženo v 3. odstavku člena 97. zakona o državnem računovodstvu, ki se glasi: »Dobavitelj ali podjetnik, odnosno kupec ali zasebni pogodnik, trpi vse državne davštine po veljavnih zakonih, ki so veljali na dan, ko se sklene licitacija ali pogodba, razen onih, ki bi bili z zakoni tega oproščeni.« Pri smiselni uporabi tega načela tudi za Vaš primer je torej topilnica prosta plačila 1/2%nega prispevka za omenjene sklade, ker se je dobavna pogodba sklenila dne 8. maja 1937, ko uredba o teh skladih ni še veljala. Mnenja smo, da mora v tem primeru plačati kupec, to je Vaša občina, navedeni 1/2%ni prispevek, ker je njegova obveznost nastala po dnevu, ko sta podjetnik in občina sklenila dobavno pogodbo.

Tržaški kulturni gostovanj je bil je in bo vselej potreben. Če bi bili takoj po prebratu poslali naš pevski zbor »Glasbene Matice« v Francijo in Anglijo — kot je to storila Češkoslovaška s svojo Filharmonijo in s svojimi odličnimi pevskimi zbori — bi morda meje naše Jugoslavije drugače izgledale, kot so bile določene pozneje. Zato pa haš sedaj, ko se vežejo tesni stiki naše domovine z Nemčijo, ne bi bilo napačno, ako bi vsi podprli koncertno turnejo »Glasbene Matice«.

Tržaške narodne pesmi. Zbral in harmoniziral Fran Venturini, Ljubljana, 1938. Samozaložba, Opalografija Silvester Orel, naslovno sliko narisal akad. slikar prof. Saša Santel. Zbirka obsega 22 pesmi, 16 je prirejenih za mešani, 6 pa za moški zbor. Vse so oblačene prav v priprosto harmonično obliko, zelo so pevne in zbori jih bodo radi uvrščali v sporedne svojih koncertnih in zabavnih prireditvah. Skladatelj Venturini je z njimi otel pozabljenja zadnje ostanke tržaških ljudskih pesmi, ki so jih pred vojno in pred okupacijo Slovenci prepevali v Trstu in njegovi okolici. Ne bi smelo biti prav nobenega tržaškega rajaka, ki bi si vsaj za spomin ne oquisil te lepe, lične izdaje. Naroča se na naslov skladatelja: F. Venturini, Kongresni trg ali Bežigradska meščanska šola, Bežigrad, Ljubljana. Partitura na 24 straneh stane le 12 din. — Pevski zbori, pevci in pevke. Naročite! — Z. P.

Šah

Te dni se je vkrcal dr. Aljehin v Trstu na ladjo, ki ga odpelje v Južno Ameriko, kjer bo igral na turnirju v Montevideu. Pomeril se bo tam z južnoameriškimi šahisti, kjer mu najbrže ne bo težko osvojiti si prvega mesta.

Priprave za mednarodni turnir v Ljubljani so v najlepšem teku. Te dni bodo že razposlana oficijelna vabila inozemskim mojstrom.

Danes prinašamo partijo iz Hastingsa.

Mikenas : O. Alexander.

1.) Sf3, Sf6; 2.) e4, e6; 3.) b3, d5; 4.) Lb2, c6; 5.) e3, Sbd7; 6.) Le2, Ld6; 7.) Sd4, e5; 8.) Sf5, Le7; 9.) f4, e×f4; 10.) e×f4, Sc5; 11.) Sd4, d×c4; 12.) b×c4, Lc6; 13.) Dc2, L×f4; 14.) 0-0, Dc7; 15.) Sf5, L×h2; 16.) Kh1, L×f5; 17.) T×f5, Sec4; 18.) L×f6, Sg3+; 19.) K×h2, S×f5+; 20.) Kg1, Sg3; 21.) Lg4, g×f6; 22.) Sc5, Dc5; 23.) Kf2, Df4+; 24.) Lf3, 0-0-0; 25.) d3, Sf5; 26.) Te1, Dd4+ in beli se vda.

Pomembna zmaga najboljšega angleškega mojstra.

V eni sami uri

Koliko silnih sprememb se dogodi v človeškem življenju v eni sami pičli uri. Po zadnjih statističnih podatkih se vsako uro rodi na svetu 5440 otrok, umre pa v istem času 4630 oseb. Vsako uro se poroči 1200 parov, loči pa 85 parov. V eni uri umre nasilne smrti po 15 oseb, seveda to le v »civiliziranih« državih. Necivilizirane dežele sploh ne poznajo nasilne smrti.

V 60 minutah se na svetu predela 10.000 stotov bombaža in 3000 stotov volne; izdelata se 99.600 ton sladkorja, uporabi se ga pa le 98.000 ton; pokadi se 176.000 ton tobaka, cigar in cigaret, za kar izda človeštvo 65 milijonov dinarjev; popije se 1 in pol milijona litrov vina in skoro prav toliko piva ter najmanj 50 milijonov skodelic kave; sne se 3.6 milijona ton mesa, 30 milijonov kilogramov kruha in 2.400.000 jajc; izkoplje se 122.000 ton črnega premoga in pridobi se 156 tisoč 420 sodov nafte, od katere se tretjina prečisti v bencin; umre 35.000 živali; izdelata se 700 avtomobilov; po vsem svetu se v eni uri odda 114.000 brzojavk, od katerih odpade polovica na trgovaška, polovica na zasebna sporočila. Vsako uro odpravijo pošte na zemeljski krogli po 1.141.609 pisem in dopisnic.

Anekdoti

Narodne svoboščine

Car Aleksander I. (1800—1825) je ob neki priložnosti dejal:

«Jaz bi dal ruskemu narodu najširše svoboščine, če bi zanesljivo vedel, da misli vsak moj podložnik tako, kakor jaz sam!»

Dva kremenca

Vse svoje življenje si slovita francoska državnik Briand in Clemenceau nista bila le politična, temveč marsikdaj tudi nabesnejša osebna nasprotnika. Nekeč se je njunim skupnim prijateljem posrečilo, da so oba nasprotnika pomirili med seboj.

In tedaj je Briand, nudeč roko sprave Clemenceau-ju, rekel: «Dragi Clemenceau, želim Vam od srca vse ono, kar tudi Vi meni želite.»

Clemenceau, obrnjen k prijateljem, ki so ju pomirili, odvrne ogorčeno: «Le pogledajte, gospodje, Briand zopet začenja prepri! Ali ste ga slišali, kaj mi je želel?!»

Smešnica

Sigurnost

Ona: «Gospod, jaz se bom poročila le s sigurnim človekom, poleg katerega se bom čutila absolutno varno.»

On: «Gospodična, potem pa boljšega kandidata od mene sploh ne morete najti. Jaz sam sem uradnik zavarovalnice, moj oče pa je policaj.»

7503-53
Ženske copate, lahke in tople v črni, plavi in sivi barvi. Cena samo Din 35-.

Kupite še danes toplo obutev!

Obvarujte se prehlajenja in blata!

59.-

2451-43682
Topli otroški čevlji, izdelani iz finega usnja, toplo podloženi in obšiti s fino kožuvinno.

35.-

7052-57-97
Visoke otroške copate, izdelane iz volnenega filca z usnjenim podplatom in flicastim vmesnim podplatom, grejejo noge do nadgležnjav.

35.-

78155-681
Ženske galoše s polvisoko peto, s pojačeno konico in robom, obvarujejo Vašo obutev pred vlago in hišo pred blatom v vlažnih zimskih dneh.

49.-

29632-635
Snežke za otroke, tople in podložene, varujejo Vaše otroke vlage in prehlada. Od številke 31-35. Din 59.-

99.-

4055-64709
V teh čevljih Vam bodo noge kot v peči, izdelani so iz toplega sukna in obšiti s krznom.

15.-

TOPLE ZIMSKE NOGAVICE:
Wellington moške Din 15.-
ženske „ 12.-
otroške „ 6.- 9.-

ŽENSKÉ DOLGE NOGAVICE:
Tatjana čista volna Din 29.-
Platirane, zunanji svila, znotraj volna Din 35.-

39.-

98157-980
Močne moške galoše s posebno pojačanimi podplati. Obvarujejo Vaše čevlje pred vlago in hišo pred blatom.

TOPLE IN TRAJNE NOGAVICE iz najboljšega mako flora.

59.-

98992-693
Otroški gumijasti škornji, podloženi s toplo flanelo in pojačanimi konicami. Zelo prikladni za šolsko mladino v mokrem in blatu.

Rata

Gostilna „PRI MAKSLNU“

SP. ŠIŠKA, Jernejeva cesta št. 24

Toči izbrana štajerska vina, belokranjsko črnino, pristni eviček, dalmatinsko belo in črno vino. — Prvovrstna domača in dunajska kuhinja.

Za obisk se priporoča

KLANČAR MAKS

OPTIK

J. GOLDSTEIN

Ljubljana, pod Trančo 1

priporoča po nizkih cenah prvovrstna očala, daljnogled, triedre, tlakomere, toplomere i. t. d.

Dovžan Ivan

dipl. krojačnica za dame in gospode

Ljubljana, Sv. Petrac 81

Izvršuje vsa v stroko spadajoča dela po najnovejši modi in po najsolidnejših cenah. Postrežba točna

Poravnajte naročnino!

Oglašujte v „Slovenski besedi“

Priporoča se za vsa v to stroko spadajoča dela in dobave •

Pojasnila v strokovnih zadevah brezplačno • Cene zmerne • Postrežba točna in solidna • Zhičevajte reference • Kličite telefon števil. 30-68

PLESKARSKO, SOBO- IN ČRKOSLIKARSKO PODJETJE

MARN JOSIP - LJUBLJANA

Wolfova ulica števil. 12 • Telefon števil. 30-68

Kdor namerava izdati denar za soboslikarska in pleskarska dela in želi imeti res prvovrstno izvršitev, Vam priporočamo to znano in solidno tvrdko, ki Vas bo postregla najboljšo.